

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender

Dato: 30. januar 2007

j.nr. 2006-5014-00073

Kommenteret oversigt

over

Høringsvar vedrørende forslag til Forældreansvarslov og udkast til forslag til lov om ændring af forskellige bestemmelser som følge af forældreansvarsloven mv.

1. Høringen	1
2. Generelle bemærkninger	2
3. Konkrete bemærkninger	4
3.1. Dom til fælles forældremyndighed	4
3.2. Afgørelse om barnets bopæl og varslingsbestemmelsen	6
3.3. Beslutningskompetence ved fælles forældremyndighed	7
3.4. Fælles forældremyndighed ved fastslåelse af faderskabet	8
3.5. Midlertidige afgørelser om forældremyndighed og barnets bopæl	9
3.6. Samvær med mindre børn	9
3.7. Barnets samvær med andre end forældrene	10
3.8. Deleordninger (samvær halvdelen af tiden)	10
3.9. Transport og udgifter hertil i forbindelse med samvær	11
3.10. Orienteringsretten mv.	11
3.11. Afslag på samvær og ophævelse	12
3.12. Samværschikane og erstatningssamvær	13
3.13. Sagsbehandlingen ved domstolene	14
3.14. Tvangsfuldbyrdelse	14

1. Høringen

Ministeriets to lovforslag bygger på Betænkning nr. 1475 om ”Barnets Perspektiv”, der er resultatet af Udvalget om Forældremyndighed og Samværs arbejde. Betænkningen og udvalgets lovforslag har i sommeren 2006 været sendt til høring hos myndigheder og organisationer. En oversigt over de høringssvar, der indkom i den forbindelse, vedlægges til orientering.

Under de politiske forhandlinger og den ministerielle behandling af lovudkastene er der sket ændringer i forhold til betænkningens forslag og anbefalinger.

Ministeriets udkast til forældreansvarslov og udkast til lov om ændring af retsplejeloven mv. har derfor været sendt i høring den 11. december 2006 med frist for afgivelse af bemærkninger den 2. januar 2007. Følgende har fået ministeriets lovudkast i høring:

Finansministeriet, Justitsministeriet, Socialministeriet, Indenrigs- og Sundhedsministeriet, Undervisningsministeriet, Domstolsstyrelsen, Dommerfuldmægtigforeningen, Den Danske Dommerforening, Præsidenten for Østre Landsret, Præsidenten for Vestre Landsret, Retspræsidenten Retten i Århus, Retspræsidenten Retten i Odense, Retspræsidenten Retten i Aalborg, Retspræsidenten Retten i Roskilde, Retspræsidenten for Københavns Byret, Advokatrådet, Danske FAMILIEadvokater, Foreningen af familieretsadvokater (FAF), Foreningen af Statsamtsjurister, Foreningen af Statsforvaltningsdirektører, Foreningen af Offentlige Chefer i Statsamtterne og Københavns Overpræsidium, Kommunernes Landsforening (KL), Dansk Psykolog Forening, Børnerådet, Red Barnet Danmark, Børnesagens Fællesråd, Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre, Børns

Vilkår, Mødrehjælpen, Et barn to forældre, Foreningen af Socialchefer i Danmark, Dansk Socialrådgiverforening, Landsforeningen Børn og Samvær, Familiens Forening, Børne- og Kulturchefforeningen, Ældre Sagen, Landsforeningen af Aktive Bedsteforældre, De Nye Bedsteforældre, Landsorganisation af Kvindekrisecentre (LOKK), Kvinderådet og Mandekrisecentret.

Følgende har ikke afgivet høringssvar:

Dommerfuldmægtigforeningen, Retspræsidenten Retten i Århus, Retspræsidenten Retten i Odense, Retspræsidenten Retten i Aalborg, Retspræsidenten Retten i Roskilde, Retspræsidenten for Købehavns Byret, Advokatrådet, Foreningen af Statsamtsjurister, Foreningen af Offentlige Chefer i Statsamterne og Københavns Overpræsidium, Red Barnet Danmark, Foreningen af Socialchefer i Danmark, Dansk Socialrådgiverforening, De nye Bedsteforældre, og Kvinderådet.

Følgende har afgives svar efter udløb af høringsfristen: Mødrehjælpen, Advokatrådet, og Undervisningsministeriet.

Ministeriet har herudover modtaget høringssvar fra to private personer.

I det følgende foretages en tværgående gennemgang af de politisk centrale bemærkninger til lovudkastene, som er fremkommet i forbindelse med høringen over ministeriets lovudkast.

2. Generelle bemærkninger

Socialministeriet henviser til høringssvaret afgivet i forhold til betænkningen om Barnets Perspektiv.

Statsforvaltningsdirektørerne har peget på nødvendigheden af, at der afsættes de fornødne ressourcer til en forøgelse af personalet i statsforvaltningerne særligt med henblik på behandlingen af forældremyndighedssager efter lovforslagets § 14, hvor en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, kan anmode om at få del heri. Statsforvaltningsdirektørerne har desuden bemærket, at der bør indføres mulighed for, at registrerede partnere kan aftale fælles forældremyndighed som alternativ til adoption.

Østre og Vestre Landsret har ikke bemærkninger til udkastene.

Advokatrådet finder indledningsvist, at lovforslagene er en tidssvarende ændring af reglerne og også lever op til internationale bestemmelser på området. Advokatrådet finder det tillige positivt, at der kan tilbydes alternative løsningsmodeller for forældrene i form af øget rådgivning og konfliktmægling.

FAF(Foreningen af Familieretsadvokater) henviser generelt til høringssvar afgivet i forbindelse med høringen over betænkningen om Barnets perspektiv. Foreningen er dog generelt imod den udvidelse af adgangen til at dømme til fælles forældremyndighed, der lægges op til i ministeriets lovudkast.

Danske FAMILIEadvokater henviser som udgangspunkt til de synspunkter, der fremgår af foreningens høringssvar afgivet over betænkningen om Barnets perspektiv. Foreningen er dog generelt af den opfattelse, at det bl.a. bør være i undtagelsessituationen, at forældre dømmes til fælles forældremyndighed.

Børne- og Kulturchefforeningen finder det positivt, at det i lovforslagene præciseres, at forældrene har og skal tage ansvar for barnet ved at samarbejde om forældremyndighed og samvær. På samme måde finder foreningen det væsentligt, at der i alle forhold skal tages hensyn til barnets egne synspunkter alt efter alder og modenhed. Foreningen foreslår, at der gives barnet mulighed for at medtage en bisidder efter samme regelsæt, som indarbejdes i lov om social service.

Dansk Psykologforening kan generelt støtte de fleste af forslagene, idet foreningen finder, at disse er med til at styrke børns ret til begge forældre og samværet med dem og sikre, at afgørelser træffes efter, hvad der er bedst for barnet. Dansk Psykologforening kan dog ikke støtte forslaget om, at den fælles forældremyndighed kun kan ophæves, hvis der foreligger tungtvejende grunde, ligesom foreningen ikke kan støtte forslaget om, at det skal være muligt at fastsætte deleordninger.

Børns vilkår har generelt set udtalt, at dele af lovudkastet adskiller sig meget fra udvalgets lovudkast, og at det ikke bærer præg af at være til barnets bedste, men tilsyneladende tilsigter at indføre ligestilling mellem forældrene. Børns Vilkår peger på, at bemærkningerne til lovforslagets § 4 om barnets bedste også bærer for meget præg af denne problemstilling, men at der vil være tilfælde, hvor barnet har bedst af kun at have en forælder. Endelig udtrykker foreningen bekymring for, om statsforvaltningerne vil kunne løfte opgaven ved implementering af en ny forældreansvarslov, hvorfor det foreslås, at der indføres tidsfrister og sagsbehandlingsgarantier.

Landsforeningen Børn og Samvær har generelt set givet udtryk for, at de betænkeligheder, som foreningen gav udtryk for i forbindelse med høringen over betænkningen, er blevet forstærket, idet foreningen overordnet finder, at en række børn vil komme i klemme med det nye regelsæt. Foreningen er dog overordnet enig i, at lovtjekterne tager udgangspunkt i, hvad der er bedst for barnet. Foreningen finder dog, at lovbemærkningerne gennemses af en ligestillingsproblematik, der sigter på at ligestille forældrene, hvilket ikke nødvendigvis er til gavn for børnene. Foreningen peger på, at de sager, hvor der er store problemer, ikke bliver omfattet af lovforslaget. Endelig finder foreningen, at der på samværsområdet bør indføres domstolskontrol, således at Familiestyrelsens afgørelser kan indbringes for Landsretten, da dette vil øge retssikkerheden på området.

Foreningen Far til Støtte for Børn og Forældre er overvejende positiv over for de ændringer, som den politiske aftale og den ministerielle behandling har medført i forhold til det oprindelige lovudkast i betænkningen om Barnets perspektiv. Foreningen finder således, at der nu er mere vægt og realitet bag tanker om, at barnet har ret til begge forældres beskyttelse og omsorg, og at lovforslaget i højere grad afspejler samfundets udvikling. Med henvisning til Foreningens tidligere afgivne høringssvar over betænkningen foreslår foreningen, at den foreslåede bestemmelse om barnets bedste udbygges med centrale elementer, der efter foreningens opfattelse bør indgå i vurderingen. Foreningen udtrykker desuden fortsat bekymring for en ukritisk inddragelse af børn i sager om forældremyndighed og samvær og anbefaler en præcisering af bemærkningerne.

Mødrehjælpen er overordnet positiv i forhold til, at udgangspunktet i sagerne nu skal være barnets perspektiv. Mødrehjælpen finder dog, at der er flere punkter i lovforslaget, hvor barnet ikke fremstår som hovedperson, bl.a. i forhold til reglerne om dom til fælles forældremyndighed. Herudover finder Mødrehjælpen, at et barn bør kunne tildeles en støtteperson.

Foreningen Et barn To forældre henviser i det hele til foreningens høringssvar over betænkningen om Barnets perspektiv. Foreningen finder generelt set, at begge forældre har pligt til at drage omsorg for deres barn, og at dette bør komme til udtryk i loven. Foreningen foreslår videre, at det bør være domstolene, der træffe alle afgørelser om forældremyndighed og samvær.

Familiens Forening er overordnet enig i, at lovudkastet ved den foreslåede § 4 retter fokus mod det enkelte barns forhold. Foreningen bemærker dog, at der flere steder i forslaget i øvrigt er modsætninger til dette og ønsker, at det bliver fremhævet, at barnets bedste er det overordnede princip. Samtidig advarer foreningen mod i sagsbehandlingen at fokusere for meget på at få forældrene til at samarbejde, idet der kan være tilfælde, hvor det er bedst, at kommunikation mellem forældrene sker skriftligt. Endelig peger foreningen på, at stridighederne mellem forældrene ofte handler om de økonomiske tilskud, som følger børnene.

Mandecentret er overordnet tilfreds med indholdet af ministeriets lovforslag og ser meget positivt på, at der i højere grad skal tilknyttes børnesagkyndige i konfliktfyldte sager samt i forberedelsen af sager, der indbringes for retten.

Bemærkninger

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende finder ikke, at der i statsforvaltningerne er det samme behov som i kommunerne for at kunne udpege en person til at bistå barnet under sagen, idet der i statsforvaltningerne er adgang til at knytte en børnesagkyndig til sagen meget tidligt i sagsforløbet. Tvisten i statsforvaltningerne adskiller sig også væsentligt fra de problemstillinger, der er fremme i sager efter serviceloven, idet der i de sociale sager er tale om tvister mellem den enkelte og det offentlige, hvorimod tvister i statsforvaltningen er private tvister mellem to forældre.

Efter den gældende lov kan statsforvaltningernes afgørelser om samvær påklages til Familiestyrelsen. Familiestyrelsens afgørelser kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, men Folketingets Ombudsmand kan behandle klager over Familiestyrelsens afgørelser og sagsbehandling. Endelig består retten til efter grundlovens § 63 at indbringe Familiestyrelsens afgørelse for domstolene.

Ved udmøntningen af kommunalreformen på det familieretlige område blev der gennemført væsentlige ændringer i den gældende lov om forældremyndighed og samvær som led i den familieretlige strukturreform. Ændringerne indebærer en samling af det familieretlige område, idet alle sager om opløsning af ægteskab og afklaring af uenighed om forældremyndighed og samvær altid starter i den samme myndighed – statsforvaltningerne.

Er der tale om en forældremyndighedssag, hvor der ikke i statsforvaltningen kan opnås enighed mellem forældrene om forældremyndigheden, indbringes sagen af statsforvaltningen for retten efter § 30 b, der videreføres i lovudkastet.

Ministeriet finder ikke, at der er grundlag for at ændre den myndighedsstruktur på området, der er trådt i kraft pr. 1. januar 2007.

Ministeriet skal bemærke, at det er en vigtig del af lovforslaget om forældreansvar, at den bygger videre på nu gældende struktur, hvorefter alle sager starter i statsforvaltningerne. Statsforvaltningerne kan tilbyde forældrene rådgivning, konfliktmægling og tværfaglig rådgivning, så de bedre bliver i stand til selv at løse konflikterne omkring deres børn.

Forslaget fra statsforvaltningsdirektørerne om, at registrerede partnere skal have mulighed for at aftale fælles forældremyndighed over den ene partners barn, har så nær tilknytning til spørgsmålet om de registrerede partners rettigheder i øvrigt, at Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende ikke finder, at drøftelserne heraf hører hjemme under drøftelserne om forældreansvarsloven, men bør ske i anden sammenhæng.

Endelig bemærkes, at ministeriet ikke finder anledning til at ændre den foreslåede § 4 om, at alle afgørelser skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet, eller bemærkningerne til bestemmelsen. Reglen tager udgangspunkt i artikel 3 i FN's børnekonvention om, at barnets bedste skal komme i første række.

Ved vurderingen af, hvad der er bedst for barnet, skal der efter bemærkningerne til bestemmelsen bl.a. lægges vægt på, at et barn har ret til to forældre. Dette er også i overensstemmelse med FN's børnekonventions artikel 18, hvorefter staterne skal sikre sig anerkendelse af princippet om, at begge forældre har fælles ansvar for barnets opdragelse og udvikling, og artikel 9, hvorefter staterne skal sikre, at et barn ikke adskilles fra sine forældre mod deres vilje, med mindre adskillelsen er i overensstemmelse med barnets tarv.

3. Konkrete bemærkninger

3.1. Dom til fælles forældremyndighed

Dommerforeningen finder, at det er betænkeligt at indføre en bestemmelse om, at der som hovedregel skal dømmes til fælles forældremyndighed. Dommerforeningen anfører, at det må forventes, at en stor del af de sager, der indbringes for retten af statsforvaltningen – efter statsforvaltningen har rådgivet og forsøgt at mægle forlig – vil være komplicerede sager, hvor der vil være tungtvejende grunde til at ophæve den fælles forældremyndighed, idet beslutningen overordnet skal træffes efter, hvad der er bedst for barnet.

Statsforvaltningsdirektørerne har udtalt, at den udvidede adgang til at fastholde/ etablere fælles forældremyndighed mod den ene forælders ønske stiller nye krav til forældre, der ikke kan samarbejde om deres børn, og de myndigheder, der skal samarbejde med forældrene. Direktørerne ser et behov for specifik information over for forældre og myndigheder om betydningen af de nye regler, herunder også om reglerne om orientering til en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden.

Advokatrådet finder det positivt, at lovforslaget tager udgangspunkt i en fortsættelse af den fælles forældremyndighed. Advokatrådet peger på, at lovforslaget og bemærkningerne om, hvilke situationer, der kan føre til

ophævelse af den fælles forældremyndighed formentlig vil kræve en mere omfattende bevisførelse eller partsforklaring, end det er tilfældet i dag.

FAF kan ikke tilslutte sig lovudkastets forslag om, at udgangspunktet er fælles forældremyndighed, idet FAF finder, at udvalget i betænkningen havde foretaget de rigtige afvejsninger af, at det i nogle tilfælde ikke er nødvendigt at ophæve den fælles forældremyndighed, men at man skulle være meget forsigtig med at tvinge en fælles forældremyndighed igennem over for forældre. FAF er som udgangspunkt enige i, at et barn har ret til to forældre, men peger på, at foreningen ofte oplever den fælles forældremyndighed som en mulighed for, at forældrene kan genere hinanden mest muligt, og ikke som et gode for samarbejdet.

Danske FAMILIEadvokater henviser til deres tidligere udtalelse over betænkningen om Barnets perspektiv, hvor foreningen gav udtryk for, at fælles forældremyndighed uden enighed mellem forældrene herom burde være en undtagelse.

Dansk Psykologforening kan ikke støtte forslaget om, at den fælles forældremyndighed kun kan ophæves, hvis der foreligger tungtvejende grunde. Foreningen finder, at det er afgørende for den fælles forældremyndighed, at der er et potentiale for samarbejde mellem forældrene, da det ellers vil være tvivlsomt, om fælles forældremyndighed vil være til barnets bedste. Foreningen peger på, at der ifølge bemærkningerne til lovudkastet skal ganske meget til, for at kriteriet om tungtvejende grunde er opfyldt. Foreningen finder imidlertid, at når en sag om forældremyndighed ender ved retten, vil der være samarbejdsvanskeligheder og konflikter mellem forældrene, hvorfor det bør være udgangspunktet, at den fælles forældremyndighed ophæves. Foreningen henviser derfor til det forslag, som flertallet i udvalget for Forældremyndighed og Samvær anbefalede, hvorefter der i undtagelsestilfælde kunne dømmes til fælles forældremyndighed, selvom den ene forælder ikke ønsker dette.

Børns Vilkår er imod, at man kan pålægge forældre fælles forældremyndighed mod deres vilje. Børns Vilkår peger på, at børnenes trivsel sættes på spil, hvis man tvinger forældrene til at enes ved at dømme til fælles forældremyndighed og først ophæver den fælles forældremyndighed, når børnene påviseligt har lidt skade. Børns Vilkår er af den opfattelse, at når et forældrepar er nået dertil, at en af dem ønsker den fælles forældremyndighed ophævet, er det fordi, de ikke kan samarbejde. Man risikerer således, at et antal børn vil komme til at leve i et skadeligt konfliktfelt mellem forældrene, der har lige stor "ret" til børnene, men som ikke kan enes. Børns Vilkår foreslår, at barnets og forældrenes forhold altid skal belyses ved en børnesagkyndig undersøgelse, før domstolen træffer en afgørelse, hvis en sådan ikke er foretaget i statsforvaltningen.

Landsforeningen Børn og Samvær har fortsat det synspunkt, at tvungen fælles forældremyndighed er meget problematisk. De betæneligheder, som foreningen gav udtryk for ved høringen over betænkningen, er forstærket ved den politiske aftale og bemærkninger i udkastet til forslagene. Foreningen foreslår derfor, at udvalgets oprindelige forslag anvendes, således at der kun kan dømmes til fælles forældremyndighed i undtagelse-situationer. Som alternativ foreslår foreningen, at bestemmelsen i lovforslagets § 11 ændres, således at retten kan træffe afgørelse om at ophæve den fælles forældremyndighed, hvis det må antages at være bedst for barnet.

Mødrehjælpen finder ikke, at det giver mening at retten skal kunne dømme til fælles forældremyndighed, hvis forældrene ikke kan samarbejde. Mødrehjælpen peger på, at hvis det ikke er lykkedes at afklare forældremyndighedsspørgsmålet i statsforvaltningerne, har forældrene dermed vist, at de ikke kan samarbejde, hvorfor Mødrehjælpen ønsker, at det fastholdes, at samarbejde er en forudsætning for idømmelse af fælles forældremyndighed. Mødrehjælpen peger desuden på, at uenighed om forældremyndigheden kan være et stort problem i forhold til børn, der har behov for en særlig indsats, f.eks. anbragte børn.

Familiens Forening er bekymret for, at reglerne om fri proces vil afskære mange fra at søge om del i den fælles forældremyndighed efter lovudkastets § 14, fordi de ikke opfylder de indkomstmæssige krav.

Mandecentret udtaler om ministeriets lovforslag, at det er meget velkomment, at forældreansvarsloven tager udgangspunkt i, at begge forældre er ligeværdige i forhold til barnet, og at forældremyndigheden derfor er fælles. Mandecentret oplever, at spørgsmålet om fratagelse af forældremyndigheden ofte anvendes som trussel mod den ene forælder i forældrenes stridigheder.

I tilfælde af, at en forælder forvolder forældremyndighedsindehavers død, foreslår **Landsforeningen af Aktive Bedsteforældre**, at afdødes familie får fortrinsret til forældremyndigheden, bl.a. da tillidsforholdet mellem barnet og den efterlevende forælder må formodes at have lidt stor skade.

Bemærkninger

Et af hovedprincipperne i udkastet til forældreansvarsloven er, at et barn har ret til begge forældre, hvilket betyder, at begge forældre skal tage ansvar for barnet ved at drage omsorg for det, og ved at samarbejde om væsentlige beslutninger om barnet. Dette princip slås fast ved, at det er udgangspunktet i lovudkastet, at den fælles forældremyndighed fortsætter, medmindre der er tungtvejende grunde til at ophæve den. Ministeriet er derfor ikke enig i, at adgangen til at dømme til fælles forældremyndighed alene skal kunne anvendes i undtagelsestilfælde. Ministeriets opfattelse er begrundet i, at barnet som udgangspunkt har brug for nær kontakt til og omsorg fra begge forældre. Det er i barnets interesse, at begge forældre deltager ligeværdigt i de væsentligste beslutninger vedrørende barnets liv og tager ansvar for dette. I forhold til en tidssvarende familiestruktur og forældreskab forekommer det ikke rimeligt, at en forælder som udgangspunkt kan fratages forældremyndigheden.

Da alle afgørelser efter lovforslaget skal træffes efter, hvad der er bedst for barnet, vil der selvfølgelig være situationer, hvor en fortsættelse af den fælles forældremyndighed ikke er det bedste for barnet. Det kan f.eks. være i de tilfælde, hvor der har været udøvet vold mod den ene forælder eller barnet, hvor en forælder er uegnet eller uinteresseret i at varetage omsorgen for barnet, eller hvor der er så svære samarbejdsproblemer mellem forældrene, at barnet risikerer at lide skade derved.

3.2. Afgørelse om barnets bopæl og varslingsbestemmelsen

Advokatrådet finder det positivt, at der i lovforslaget er indsat mulighed for, at der retten kan bestemme, hvor barnet skal bo. Advokatrådet er desuden positiv overfor indførelse af en varslingspligt for forældrene i forbindelse med flytning indenlands eller udenlands, idet den anden forælder i disse tilfælde kan indlede sag med anmodning om midlertidig afgørelse.

Danske FAMILIEadvokater kan som udgangspunkt tilslutte sig den foreslåede varslingsbestemmelse, men frygter dog, at bestemmelsen får mindre betydning i praksis, da den ikke er sanktioneret. Foreningen er desuden betænkelig ved, om de tilfælde, hvor der varsles rettidigt, kan nå at blive behandlet i statsforvaltningen eller ved domstolene, før barnet er flyttet. Foreningen foreslår, at der til varslingsreglen knyttes en bestemmelse om, at den anden forælder får en frist til at protestere, og at flytningen herefter ikke må finde sted mod sådan en protest, indtil sagen er færdigbehandlet af statsforvaltningen inden en bestemt tidsfrist.

Børns Vilkår finder, at bestemmelsen om varsling i tilfælde af en forælders eller barnets flytning er konflikt-optrappende.

Landsforeningen Børn og Samvær bemærker, at varslingsbestemmelsen kombineret med muligheden for at træffe afgørelse om, hvor barnet skal bo, vil være med til at optrappe forældrenes konflikt i forbindelse med flytning, der medfører et skoleskifte.

Foreningen Et barn To forældre protesterer imod, at bopælsforælderen kan flytte med barnet indenlands uden den anden forælders samtykke. Det anføres, at en indenlands flytning vil medføre, at barnet mister kontakten til samværsforælderen, skal skifte skole, kammerater mv., hvilket er indgribende over for barnet.

Mødrehjælpen peger på, at det bør fremgå af lovforslaget, at der kan være situationer, hvor barnets velfærd er truet i en sådan grad, at det berettiger en forælder til at flytte hurtigst muligt, f. eks. i tilfælde af vold, overgreb eller lignende.

Bemærkninger

Spørgsmålet om barnets bopæl henhører efter de gældende regler under den fælles forældremyndighed og antages ofte at være sagens egentlige kerne, når forældre anmoder om at få den fælles forældremyndighed bragt

til ophør. Hensynet til barnet taler for, at der kan træffes en afgørelse om bopælen, hvis forældrene er uenige herom. På den måde skabes der mulighed for, at flere forældre kan praktisere en fælles forældremyndighed, hvilket ministeriet finder er i barnets interesse samtidig med, at et helt basalt og vigtigt behov for barnet – nemlig dets bopæl – kan løses hurtigt og enkelt.

Hensigten med varslingsbestemmelsen er at få forældrene til i god tid inden en flytning at orientere hinanden om flytteplaner og på den måde få bragt spørgsmålet om, hvordan barnet efter en flytning bevarer kontakt til begge forældre frem til en drøftelse. Efter Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes opfattelse er det ikke muligt eller hensigtsmæssigt at sanktionere en manglende overholdelse af varslingsreglen. Ministeriet er dog samtidig af den opfattelse, at en manglende opfyldelse af varslingspligten vil kunne indgå som et moment blandt flere, hvis retten skal vurdere, om barnets bopæl skal forblive hos den nuværende bopælsforælder, eller om barnet skal bo hos den anden forælder. Vurderingen af, hvor barnet skal bo, skal altid træffe efter en individuel vurdering af, hvad der er bedst for barnet.

Det bemærkes, at det fremgår af bemærkningerne til varslingsbestemmelsen, at en anmodning om ændring af barnets bopæl i forbindelse med barnets flytning, bør behandles hurtigst muligt og inden for 4 uger.

3.3. Beslutningskompetence ved fælles forældremyndighed

Børne- og Kulturchefforeningen peger på, at forældremyndighedsindehavere skal være enige om skolevalg, mens barnets bopæl kan besluttes af bopælsforælderen. Foreningen finder, at der bør være sammenhæng mellem disse to ting, og anbefaler, at bopælsforælderen får kompetence til at træffe afgørelse om valg af skolegang.

Undervisningsministeriet bemærker, at efter en fortolkning af Folkeskolelovens bestemmelser, vil forældre, der har fælles forældremyndighed, udøve rettigheder efter folkeskoleloven i fællesskab. Hvis kun den ene af forældrene har deltaget i et samråd med skolen eller truffet en beslutning vedrørende barnet, må skolen gå ud fra, at den pågældende også handler på den andens vegne, medmindre der foreligger en udtrykkelig tilkendegivelse om det modsatte fra den anden forælder. Dette gælder også i tilfælde, hvor forældrene ikke bor sammen, men fortsat har fælles forældremyndighed.

Danske FAMILIEadvokater bemærker, at forældremyndighedsbegrebet er blevet svækket gennem de rettigheder, der er tillagt bopælsforælderen. Samtidig forudser foreningen, at en række af de punkter, hvor forældrene skal være enige, vil være processkabende på en u hensigtsmæssig måde. Foreningen udtrykker betænkelighed ved, at domstolene som led i forældrenes uenighed om forældremyndigheden skal afgøre barnets religiøse tilhørsforhold. Foreningen efterlyser en klarere definition af en bopælsforælder og peger på, at spørgsmålet om, hvem der skal have barnet boende, kan blive et økonomisk spørgsmål i forhold til hvem, der skal have udbetalt børnefamilieydelse mv. Endelig undrer foreningen sig over, at en bopælsforælder kan skifte daginstitution og skolefritidsordning, når der er lagt op til, at der ved fælles forældremyndighed skal være enighed om skolevalg.

Børns Vilkår finder, at det bør anføres, hvem der skal træffe afgørelser vedrørende barnet f.eks. i forhold til skolevalg, hvis forældrene ikke kan blive enige, og i hvor lang tid en konflikt kan finde sted, før den fælles forældremyndighed alligevel kan ophæves.

Bemærkninger

Udgangspunktet i lovforslaget er, at væsentlige beslutninger vedrørende barnets forhold kræver enighed mellem forældrene, hvis de har fælles forældremyndighed. Forældrene skal være enige om de spørgsmål, der har væsentlige og indgribende betydning for barnet, f.eks. væsentlige medicinske indgreb, skolevalg, religion og bopæl i udlandet.

For at undgå, at rammerne om barnets daglige liv påvirkes af forældrenes eventuelle uenighed, er der med lovforslaget lagt op til, at bopælsforælderen på egen hånd skal kunne træffe visse overordnede beslutninger i relation til barnets dagligdag, ligesom bopælsforælderen kan bestemme barnets bopæl her i landet.

I praksis vil begge forældre kunne træffe de dagligdags beslutninger for barnet, f.eks. om mad, tøj, sengetider mv. Det afgørende i den forbindelse er, hvem barnet opholder sig hos. Den forælder, som i situationen er nærmest til at træffe beslutningen, har kompetencen hertil (det gælder også fritidsinteresser).

Lovforslaget medfører en ny tilgang til begrebet fælles forældremyndighed, hvor det ikke længere kræves, at forældrene er enige om samtlige spørgsmål vedrørende barnet. Det centrale er, at forældrene kan håndtere deres eventuelle uenigheder på en måde, så det ikke går ud over barnet. Uenighed om enkelte forhold vedrørende barnet vil således som udgangspunkt ikke kunne føre til en ophævelse af den fælles forældremyndighed.

Uenigheden må løses ved, at forældrene ved rådgivning eller konfliktmægling i statsforvaltningen forsøger at løse op for deres konflikt.

Der er i lovforslagets § 3 lagt op til, at forældre skal være enige om skolevalg, men at bopælsforælderen kan træffe afgørelser om overordnede forhold vedr. f.eks. barnets daginstitution og skolefritidsordning.

Da valg af skolefritidsordning har en nær sammenhæng med skolevalget, foreslår ministeriet, at spørgsmålet om barnets skolefritidsordning følger skolevalget, således at der skal være enighed mellem forældrene herom.

3.4. Fælles forældremyndighed ved fastslåelse af faderskabet

FAF finder det uheldigt, at forældre, som er gået fra hinanden tidligt i graviditeten, automatisk får fælles forældremyndighed blot ved anerkendelsen af eller dom for faderskabet. FAF peger på, at det kan betyde, at nogle kvinder vælger at undlade at give oplysninger om barnets fader til myndighederne, hvilket ikke er det bedste for barnet.

Børnesagens Fællesråd anfører, at de foreslåede bestemmelser i §§ 6 og 7 i højere grad, end det er tilfældet i dag, vil medvirke til, at barnet kan opretholde kontakten til begge forældre, selv om de er blevet skilt eller er flyttet fra hinanden.

Familiens Forening peger på, at efter de gældende regler i børneloven og til en vis grad efter § 6 i lovudkastet kan moderen vælge, hvem hun vil dele forældreskabet med. Foreningen henviser til den norske faderskabslovgivning, hvorefter det overordnede princip er de biologiske fakta, og anbefaler, at dette også bør være gældende her i landet. Foreningen finder i øvrigt, at alle forældre som udgangspunkt bør have fælles forældremyndighed, som så eventuelt kan ophæves efterfølgende efter den foreslåede § 11, idet man i så fald vil kunne foretage en vurdering af begge forældres forældreevne.

Bemærkninger

Efter de gældende regler får gifte forældre automatisk fælles forældremyndighed over deres børn. Ugifte samlevende har desuden mulighed for at afgive en erklæring om, at de sammen vil varetage omsorgen og ansvaret for barnet. Herved anerkendes faderskabet, og forældrene får fælles forældremyndighed.

Hvis faderskab ikke registreres ved fødslen igennem ægteskab eller ved, at parterne afgiver en omsorgs- og ansvarserklæring, skal faderskabssag rejses ved statsforvaltningen. Moderen skal i den forbindelse oplyse, hvem der er eller kan være far til barnet. Faderskabet fastslås, når en mand anerkender at være far til barnet, eller når retten dømmer en mand som far. Moderen har i disse tilfælde forældremyndigheden alene, medmindre parterne indgår en særskilt aftale om fælles forældremyndighed. Dette følger af den gældende lov om forældremyndighed og samvær § 5, stk. 3.

Der kan dog være visse situationer, hvor forældrenes forudgående samliv eller ægteskab taler for, at der etableres et retligt fællesskab omkring barnet allerede fra fastslåelsen af faderskabet, således at forældrene fra dette tidspunkt får et fælles ansvar for at drage omsorg for barnet. Efter lovforslaget etableres der således fælles forældremyndighed ved fastslåelsen af faderskabet i de tilfælde, hvor forældrene har boet sammen i en periode før barnets fødsel, men hvor samlivet afbrydes før barnets fødsel eller kort tid herefter, eller hvor de har været gift i denne periode.

3.5. Midlertidige afgørelser om forældremyndighed og barnets bopæl

LOKK har udtalt, at foreningen savner en klar regel om, at der kan træffes en hurtig afgørelse om midlertidig bopæl eller forældremyndighed i tilfælde, hvor den ene forælder har udøvet vold eller lignende mod den anden forælder, barnet eller andre i familien. Det samme gør sig gældende i sager om ophør af den fælles forældremyndighed eller ved sag om ændring af barnets bopæl.

Advokatrådet og FAF finder, at det er betænkeligt, at statsforvaltningerne får kompetence til at træffe afgørelse i sager om midlertidig forældremyndighed og bopæl, idet parterne som oftest i forbindelse med sagens behandling i statsforvaltningen ikke har fået særskilt juridisk rådgivning. Dette vil kunne medføre, at den part, som har været forudseende til på forhånd at søge juridisk rådgivning, også vil være den part, der står bedst i statsforvaltningen på bekostning af den svagere part.

Bemærkninger

Ministeriet for familie- og forbrugeranliggender finder ikke, at der er retssikkerhedsmæssige betæneligheder ved også at lade statsforvaltningerne have kompetence til at træffe afgørelse om, hvem forældremyndigheden eller bopælen midlertidigt skal tilkomme. Det bemærkes, at forslaget i sit hovedindhold er en videreførelse af den gældende § 22, som blev ændret i 2005 med virkning fra 1. januar 2007 i forbindelse med udmøntningen af kommunalreformen på det familieretlige område. Da alle sager om forældremyndighed skal starte i statsforvaltningerne, hvor der vil foregå sagsbehandling, forligsbestræbelser og sagsoplysning, er det naturligt, at statsforvaltningerne også får kompetence til at træffe midlertidige afgørelser, der skal gælde, indtil sagen er afgjort.

Samtidig skal ministeriet pege på, at der med udmøntningen af den familieretlige strukturreform er sket et vigtigt skridt i retning af, at forældre i videst muligt omfang gennem bistand fra sagsbehandlere og børnesagkyndige i statsforvaltningerne, samt gennem øget rådgivning og mægling kan få hjælp til en samlet løsning på mange af de problemer, der opstår i forbindelse med en samlivsophævelse.

Ministeriet finder, at disse elementer, sammenholdt med forslaget om en styrkelse af det børnesagkyndige element, overflødiggør inddragelse af advokatbistand på dette tidspunkt i sagen. Det bemærkes, at hensigten med reformen er, at forældrene i størst muligt omfang hjælpes til at finde en forligsmæssig løsning på deres uenigheder.

Det bemærkes desuden, at det af den gældende vejledning om statsforvaltningens behandling af sager om forældremyndighed, som den 6. december 2006 blev udsendt forud for ikrafttrædelsen af strukturreformen, fremgår, at forældrene i alle sager om forældremyndighed hurtigst muligt og inden 14 dage skal indkaldes til et vejledningssmøde om sagen. I forbindelse med en ikrafttrædelse af forældreansvarsloven kan det i instrukser over for statsforvaltningen præciseres, at afgørelser om midlertidig bopæl eller forældremyndighed skal træffes snarest muligt.

3.6. Samvær med mindre børn

Børns Vilkår er meget betænkelige ved, at der kan fastsættes samvær med spædbørn i de tilfælde, hvor der er et højt konfliktniveau mellem forældrene, da dette er risikabelt for små børns udvikling. Fastholdes forslaget, mener Børns Vilkår, at der i alle sager om samvær med børn under 3 år skal foretages en børnesagkyndig undersøgelse.

Mødrehjælpen finder det betænkeligt, at et lille barn hyppigt kan bringes i situationer, hvor det udsættes for konflikter mellem forældrene.

Bemærkninger

Efter lovforslaget er det en afgørende forudsætning for fastsættelse af samvær med mindre børn, at der som overvejende udgangspunkt inddrages børnesagkyndige i sagerne, idet de børnesagkyndige dermed kan medvirke til at give forældrene en forståelse for barnets situation, ligesom det kan være med til at afdække barnets

og forældrenes forhold, samt målrette tiltag, der kan føre til en forligsmæssig løsning mellem parterne. Det er således Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggendes opfattelse, at afvejningen af barnets behov for tryghed og stabilitet over for hensynet til, at barnet tidligt kan opnå en tæt tilknytning til samværsforælderen, kan kvalificeres væsentligt ved inddragelsen af børnesagkyndige.

3.7. Barnets samvær med andre end forældrene

Børnesagens Fællesråd er positiv over for, at det med lovforslaget bliver muligt for barnet at have samvær med andre pårørende, som det har en tæt forbindelse til, f.eks. bedsteforældre.

Danske FAMILIEadvokater kan tilslutte sig, at barnet kan have samvær med nærtstående. Foreningen bemærker, at der bør tages stilling til, om der kan være samvær med barnet i de tilfælde, hvor der er sket en adoption, herunder stedbarnsadoption, og hvor f.eks. barnets tidligere bedsteforældre ønsker samvær. I modsat tilfælde anfører foreningen, at det bør indgå i vurderingen af, om stedbarnsadoption kan tillades, om barnet har kontakt til nærtstående, f.eks. bedsteforældre.

Bemærkninger

Efter bemærkningerne til bestemmelsen om barnets samvær med andre end forældrene er det barnets sociale relationer til en person, der er afgørende for afgrænsningen af de personer, der kan søge om samvær efter bestemmelsen. Det er således ikke afgørende, om den pågældende, som barnet er nært knyttet til, har en biologisk tilknytning til barnet.

Bedsteforældre til et barn, der er blevet stedbarnsadopteret, kan således i princippet søge om samvær med barnet, uanset at der ikke længere er biologiske bånd til barnet. Hvorvidt ansøgningen kan imødekommes afhænger af en konkret vurdering af barnets tilknytning til de pågældende, samt om betingelserne i bestemmelsen i øvrigt er opfyldt, f.eks. at der ikke er samvær med den ene forælder, eller kun samvær i begrænset omfang, samt baggrunden herfor.

3.8. Deleordninger (samvær halvdelen af tiden)

Dansk Psykologforening kan ikke støtte forslaget om, at der indføres adgang til at fastsætte deleordninger. Dansk Psykologforening henviser til, at et stort flertal i udvalget om Forældremyndighed og Samvær pegede på, at deleordninger kræver et meget tæt og løbende samarbejde imellem forældrene, for at en sådan ordning kan fungere. Samtidig vil deleordninger vanskeliggøre forældrenes håndtering af beslutningskompetencen i forhold til barnet, og barnet risikerer let at være i en stadig konflikt mellem forældrene.

Børns Vilkår er imod, at der indføres adgang til at fastsætte deleordninger, idet der henvises til, at deleordninger kræver en høj grad af samarbejde mellem forældrene, som vanskeligt kan lade sig gøre, hvis forældrene ikke er enige. Det er samtidigt vigtigt, at barnet har behov for at have en fast base og en forælder, der har mulighed for at være en kontinuerlig person i barnets liv. Fastholdes forslaget, bør det efter foreningens opfattelse være et krav, at der i samværssager, hvor det overvejes at fastsætte en deleordning eller en næsten deleordning, altid bør udfærdiges en børnesagkyndig undersøgelse for at belyse barnets og forældrenes forhold.

Landsforeningen Børn og Samvær anbefaler, at forslaget om, at der skal kunne træffes afgørelser om samvær halvdelen af tiden, udgår, da en påtvungen deleordning aldrig vil være til gavn for barnet.

Bemærkninger

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende er af den opfattelse, at lovgivningen er indrettet på en sådan måde, at domstolene og statsforvaltningerne i den konkrete sagsbehandling ikke er afskåret fra at fastsætte en deleordning, hvis dette må anses for at være bedst for barnet i den konkrete situation. Det er vigtigt, at ordningen kan fungere rent praktisk for barnet. Efter ministeriets opfattelse forudsætter det, at forældrene bor i nærheden af hinanden, og at barnets dagligdag i forhold til institutioner, skoler og kammerater ikke påvirkes i væsentlig grad af, om barnet opholder sig hos den ene eller den anden forælder. Der vil altid skulle foretages en konkret og individuel vurdering af, hvad der er bedst for barnet.

3.9. Transport og udgifter hertil i forbindelse med samvær

Foreningen af Statsforvaltningsdirektører har bemærket, at forslaget om afgørelser om transport af barnet vil kunne skabe mere smidige løsninger af transportspørgsmålet til gavn for barnet.

Danske FAMILIEadvokater kan tilslutte sig den foreslåede ordning.

Børns Vilkår er betænkelig ved en praksis, der tilsigter, at transporten og udgifterne hertil som udgangspunkt skal deles mellem forældrene, idet foreningen finder, at forslaget i visse tilfælde vil indebære en uforholdsmæssig belastning af bopælsforælderen.

Familiens Forening kan tilslutte sig forslaget om, at ansvaret for transporten af barnet deles mellem forældrene.

Mødrehjælpen opfordrer til, at de samlede økonomiske forhold omkring familiernes situation behandles samlet.

Bemærkninger

For at understrege, at begge forældre har et ansvar for, at barnets samvær er velfungerende og kan praktiseres, finder Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender, at det må være udgangspunktet, at forældrene begge deltager i og afholder udgifter til transporten af barnet i forbindelse med samværet.

Som en konsekvens af forslaget om, at begge forældre skal deltage i transporten af barnet i forbindelse med samværet, herunder afholde udgifter hertil, foreslår ministeriet, at § 83, stk. 1, i lov om aktiv socialpolitik ændres, således at det fremover også vil være muligt for den forælder, der har barnet boende, at søge kommunen om dækning af udgifter til transport af barnet i forbindelse med samvær.

Efter den gældende § 83, stk. 1, i lov om aktiv socialpolitik kan kommunen yde hjælp til udgifter ved udøvelse af samvær med egne børn under 18 år, som ikke bor hos ansøgeren. Det er en betingelse for at yde hjælp, at ansøgeren ikke har økonomisk mulighed for at betale udgiften.

Forslaget om at udvide aktivlovens § 83, stk. 1 skal ses i sammenhæng med § 19 i lovforslaget, hvor det fremhæves, at begge forældre, både den, der har barnet boende, og den, der ønsker at have kontakt med barnet på anden måde, har ansvaret for, at barnet har samvær, og § 21, stk. 3, hvorefter statsforvaltningen kan træffe afgørelse om transport af barnet og om afholdelse af udgifter hertil.

Da der således efter forældreansvarsloven fremover også vil kunne pålægges bopælsforælderen omkostninger i forbindelse med transporten, foreslås det, at § 83, stk. 1, i lov om aktiv socialpolitik udvides, således at bestemmelsen ligeledes omhandler en bopælsforælders mulighed for at ansøge kommunen om at få dækket udgifter i forbindelse med transport af barnet i forbindelse med samvær.

3.10. Orienteringsretten mv.

Børne- og Kulturchefforeningen finder det problematisk at give orientering og invitere forældre uden forældremyndighed til sociale arrangementer i institutioner og skoler. Foreningen har dog noteret, at institutionerne og skolerne har mulighed for at anmode om, at en forælder fratages denne ret, hvis det vurderes at være til skade for barnet. Foreningen foreslår, at pligten til at videregive information fra institution og skole placeres hos bopælsforælderen.

KL bemærker, at det er vigtigt, at retten til at blive orienteret forudsætter en anmodning fra den forælder, som ikke har del i forældremyndigheden, og at det er op til den enkelte kommune, hvordan man konkret formidler de ønskede oplysninger.

FAF kan tiltræde udvidelsen af reglerne om retten til orientering.

Landsforeningen Børn og Samvær finder, at børn af forældre med konfliktfyldt kommunikation vil blive sat i dilemmaer ved fællesarrangementer, idet man kan forestille sig børn, der ikke vil deltage i sådanne arrangementer for ikke at blive beklemt ved, at begge forældre møder op, eller en bopælsforælder der holder barnet hjemme for at undgå yderligere konflikt. Foreningen anerkender, at manglende information skærper en samværsforælders frustration og mistillid til både den anden forælder og institutioner mv. Omvendt finder foreningen, at gentagne henvendelser i visse tilfælde fører til, at hverken barnet eller institutionen får ro, idet orienteringsretten kan bruges som et våben i en konflikt.

Foreningen Et barn To forældre foreslår, at den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, får en ret til aktindsigt om barnets forhold.

Familiens Forening støtter de foreslåede bestemmelser om orienteringsretten. Foreningen bemærker, at den er betænkelig ved, at forældremyndighedsindehaveren kan bestemme, hvorvidt en samværsforælder kan stille op eller stemme til skole- eller institutionsbestyrelsesvalg.

Mandecentret finder det væsentligt, at begge forældres ret til at deltage i barnets sociale liv i skole og institution slås fast med en bedre adgang til information. Det er centrets oplevelse, at mange fædre i dag må leve med, at informationer kun gives til moderen, og at skole og institution henviser til, at faderen må få information gennem moderen.

Bemærkninger

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende finder, at det er bedst for barnet, at den, der ikke har del i forældremyndigheden, kan få indsigt i barnets forhold fra myndigheder mv., således at forælderen kan følge med i barnets trivsel og behov.

Efter den foreslåede bestemmelse om orienteringsretten mv. kan en skole, institution mv. eller forældremyndighedens indehaver anmode om, at den anden forælder fratages adgang til orientering og til at få udleveret dokumenter. Dette kan navnlig være relevant i de tilfælde, hvor den anden forælder har fremsat trusler om eller udøvet vold mod bopælsforælderen eller barnet eller disses familie, har et polititilhold i forhold til bopælsforælderen, eller ved sin adfærd i disse situationer belaster barnet. Der kan også lægges vægt på, om den pågældende forælder benytter adgangen til at få orientering i et sådant omfang, at det må anses for en urimelig belastning for myndigheden mv.

3.11. Afslag på samvær og ophævelse

Socialministeriet peger på, at det vil være relevant at fremhæve i bemærkningerne til loven, at personer, der udøver offentlig tjeneste eller erhverv efter serviceloven har en udvidet underretningspligt til at orientere kommunen, hvis de under udøvelsen af erhvervet får kendskab til forhold, der giver en formodning om, at et barn eller en ung under 18 år har behov for særlig støtte.

Foreningen Far anbefaler, at bemærkningerne særligt i forhold til spørgsmålet om vold mod barnet, bopælsforælderen eller andre familiemedlemmer præciseres, således at man bl.a. forholder sig til dokumentationskrav, og hvordan sagen skal gribes an, hvis volden er udøvet af bopælsforælderen eller en fra dennes husstand. Foreningen peger på, at alene en påstand om vold ikke bør kunne føre til suspension eller ophævelse af et samvær, hvorimod en begrundet formodning om vold selvfølgelig skal tages meget alvorlig. Foreningen foreslår, at overvåget samvær anvendes i større omfang i sådanne sager, mens statsforvaltningen behandler sagen.

Familiens Forening anbefaler, at der gælder de samme kriterier og konsekvenser i tilfælde af vold mod børn eller mistanke herom for begge forældre. Foreningen advarer desuden imod at suspendere eller ophæve et samvær alene på grund af en anklage om vold, da der i så fald kan forventes mange falske anklager.

LOKK bemærker, at det bør anføres, at dokumentation for vold bør kunne ske i form af en erklæring fra et krisecenter.

Børns vilkår og **Landsforeningen for Børn og Samvær** foreslår, at statsforvaltningerne og domstolene pålægges at iværksætte en børnesagkyndig undersøgelse, når der er påstand om alkoholmisbrug, vold, psykisk ustabilitet og omsorgssvigt hos en forælder, ligesom der bør være retningslinjer for, hvordan man beskytter børn, der udsættes for omsorgssvigt under samværet

Landsforeningen Børn og Samvær finder desuden, at ønsket om at begrænse eller nægte et samvær, hvis det er belastende for barnet, bør fremgå direkte af loven, og ikke af bemærkningerne. Foreningen ønsker desuden en opstramning om konkretisering af bemærkningerne i forhold til de vanskelige samværsager.

Bemærkninger

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende finder det relevant at fremhæve i bemærkningerne, at statsforvaltningerne ved behandling af sager, hvor der er en begrundet mistanke om omsorgssvigt, vold eller grænseoverskridende adfærd, skal være opmærksom på servicelovens § 153, hvorefter personer, der udøver offentlig tjeneste eller erhverv har en udvidet underretningspligt til at orientere kommunen, hvis de får kendskab til forhold, der giver en formodning om, at et barn eller en ung under 18 år har behov for særlig støtte. Efter § 50 i serviceloven har kommunen pligt til at sørge for, at barnets forhold undersøges, hvis det må antages, at barnet trænger til støtte.

Ministeriet kan endvidere tilslutte sig, at det bliver præciseret i bemærkningerne til loven, at et samvær bør suspenderes, mens en sag undersøges nærmere, hvis påstanden om, at en samværsforælder har udøvet vold eller anden grænseoverskridende adfærd er tilstrækkeligt underbygget til, at samværet bør suspenderes af hensyn til barnet. Det kan i den forbindelse præciseres, at der bl.a. kan lægges vægt på, om ansøgeren har anmeldt overgrebet til politiet og/eller indberettet det til kommunen, om der foreligger skadestuerapporter eller anden dokumentation for vold, f.eks. en krisecentererklæring. Har overgrebet fundet sted kort tid inden henvendelsen til statsforvaltningen, kan den manglende anmeldelse eller indberetning som udgangspunkt ikke tillægges afgørende betydning. Statsforvaltningen har i disse tilfælde pligt til at vejlede ansøgeren om muligheden for anmeldelse og indberetning.

Ministeriet finder endvidere, at det kan præciseres, at statsforvaltningerne som alternativ til suspension må overveje, om barnet kan være tilstrækkeligt beskyttet ved, at samværet i stedet overvåges.

3.12. Samværschikane og erstatningssamvær.

Landsforeningen Børn og Samvær peger på, at Socialforskningsinstituttets rapport af 2004 konkluderede, at der er meget få eksempler på, at en bopælsforælder helt umotiveret hindrer barnets kontakt til samværsforælderen. Foreningen frygter, at et fremtidsorienteret perspektiv i forbindelse med forældremyndighedssager vil føre til, at en psykopatisk forælder kan få alle rettigheder i forhold til barnet. Foreningen peger desuden på, at der mangler kriterier for, hvad samværschikane er, og hvordan bevisførelse og domsfældelse kan ske.

Foreningen Et barn To forældre foreslår, at i tilfælde af samværschikane skal barnets bopæl overflyttes fra bopælsforælderen til samværsforælderen, så barnets kontakt med denne forælder ikke afskæres.

Børns Vilkår efterlyser en klarere definition af, hvad ”samarbejdssabotage” er. For så vidt angår erstatningssamvær bemærker foreningen, at barnets perspektiv ikke må forsvinde i bemærkningerne, idet der bør tages hensyn til, at der ved fastsættelse af erstatningssamvær bør tages hensyn til barnets behov.

Foreningen Far er tilfreds med, at alvoren ved chikanøs adfærd er understreget i det nye lovudkast ved, at der i disse situationer skal fastsættes erstatningssamvær. Foreningen anbefaler, at der redegøres for, at uberetigede beskyldninger, falske anklager om grænseoverskridende handlinger mv. må betragtes som chikane og i yderste konsekvens kan føre til, at barnets bopæl tildeles den anden forælder.

Bemærkninger

Barnet har behov for kontakt med begge sine forældre, og begge forældre har et ansvar for, at samværet kan virkeliggøres. Det er derfor efter ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggenders opfattelse nødvendigt, at der gribes ind, hvis den ene forælder uden rimelig grund hindrer den anden forælders kontakt med barnet.

Ministeriet finder derfor, at der ved vurderingen af, hvad der er barnets bedste, jf. § 4, skal anlægges et fremtidsorienteret perspektiv. Dette bør desuden afspejles i de børnesagkyndige erklæringer, der fremover bør indeholde både en vurdering af barnets øjeblikssituation, men også et mere fremadrettet perspektiv, hvor det vurderes, hvad der på længere sigt vil være det bedste for barnet.

Ved forslaget tilsigtes desuden en opstramning af praksis for fastsættelse af erstatningsamvær i sager, hvor bopælsforælderen uden påviselig grund hindrer barnets kontakt til samværsforælderen. I tilfælde af chikane fra bopælsforælders side skal der således fastsættes erstatningsamvær, selv om der kun er tale om enkeltstående aflysninger. Denne opstramning er en følge af lovforslagets § 4, hvorefter afgørelser efter loven skal træffes efter, hvad der er bedst for barnet. Ved vurderingen heraf skal der således lægges vægt på, at barnet har ret til kontakt med begge sine forældre.

3.13. Sagsbehandlingen ved domstolene

Danske FAMILIEadvokater bemærker, at den foreslåede bestemmelse om, at retten i den foreslåede § 450 c kan beslutte, at der ikke kan oplyses, hvad barnet har udtalt, er en nødvendig beskyttelse af barnet. Foreningen foreslår dog, at bestemmelsen udbygges med, at der skal foreligge en kortfattet skriftlig vurdering fra den børnesagkyndige, der måtte have deltaget i samtalen.

Advokatrådet anbefaler, at der er notatpligt ved samtaler med børn, også i domstolene, idet samtalen med barnet er et vigtigt element i sagen, som parterne skal have indblik i.

Landsforeningen Børn og Samvær anbefaler, at der under sagens behandling bør være mulighed for at følge de principper, der gælder i civilprocessen i øvrigt, således at der f.eks. kan føres vidner.

Børns Vilkår, Foreningen Far og Landsforeningen Børn og Samvær finder, at der altid bør deltage en børnesagkyndig, hvis en dommer skal have en samtale med et barn, idet det kræver faglig indsigt at hjælpe et barn til at udtrykke sine behov og ønsker.

Bemærkninger

Ved de foreslåede bestemmelser styrkes barnets perspektiv ved, at dommeren kan bede en børnesagkyndig om at medvirke under en samtale med barnet, særligt i sager, hvor barnets modenhed skal vurderes. Samtidig sikres det, at barnets perspektiv belyses på en for barnet skånsom måde.

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggende finder ikke grundlag for at gøre bestemmelsen om, at der kan deltage en børnesagkyndig i samtalen obligatorisk. Ministeriet skal pege på, at forældreansvarslovens forslag om styrkelse af barnets perspektiv og om en øget inddragelse af børnesagkyndige i statsforvaltningen også vil føre til en styrkelse af domstolenes sagsbehandling. Således vil dommeren, i de tilfælde, hvor barnet har været inddraget i sagen under statsforvaltningens forligsbestræbelser, men hvor sagen indbringes for retten, kunne vælge at lægge referater fra samtaler med børnene og børnesagkyndige undersøgelser fra statsforvaltningerne til grund for rettens afgørelse, således at barnet ikke på ny skal inddrages om det samme spørgsmål.

Ministeriet finder i øvrigt ikke, at der er grundlag for at ændre på principperne om, at retten har et selvstændigt ansvar for, at sagen er tilstrækkeligt oplyst, samt at sagerne er indispositive. Dette skyldes, at domstolenes afgørelser til enhver tid skal træffes ud fra, hvad der er barnets bedste.

3.14. Tvangsfuldbyrdelse

Landsforeningen for Børn og Samvær og **Børns Vilkår** finder, at børn altid bør høres i en sag om tvangsfuldbyrdelse, enten direkte eller gennem en børnesagkyndig undersøgelse.

Bemærkninger

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender finder, at den foreslåede bestemmelse om, at et barn, der har den fornødne alder og modenhed, skal have mulighed for at udtrykke sine egne synspunkter under fogedsagen, på tilstrækkelig vis sikrer, at barnets perspektiv også belyses under en fogedsag, så barnets synspunkter kommer til udtryk.